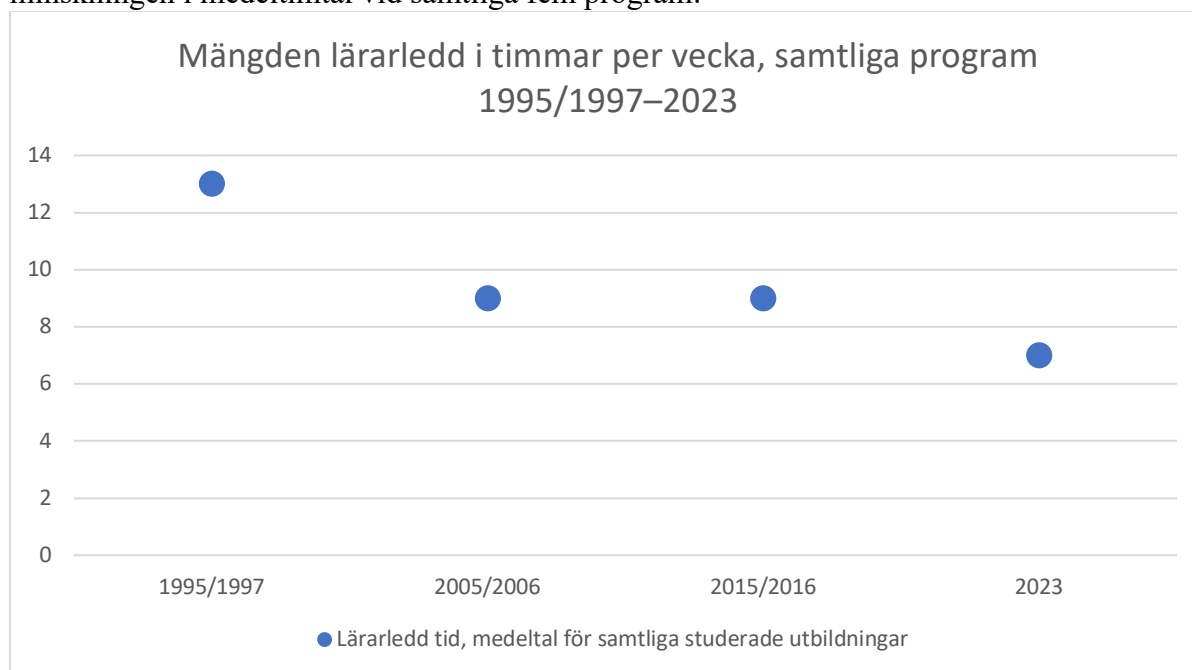

En successiv minskning?

Mängden lärarledd tid vid fem lärarprogram på fakulteten för lärande och samhälle 1995–
2023

Sammanfattning

Rapporten har tagits fram vid fakulteten för lärande och samhälle, Malmö universitet med uppdrag att kartlägga mängden lärarledd tid vid lärarutbildningen mellan åren 1995–2023. Rapporten utgår från fem utbildningsprofiler: förskollärover utbildningen, grundlärover utbildningen för grundskolans senare del med förstaämne matematik/svenska samt gymnasielärover utbildningen med förstaämne svenska/matematik. Underlaget utgörs scheman för 3–5 terminer som studerats vid fem mättillfällen: 1995, 2006/2007, 2015/2016 och 2023. Beräkningarna motsvarar 33 till 50 procent av utbildningen vid respektive programtillfälle. Vidare har arbetet strävat efter att mäta terminer med ungefär samma innehåll. Under perioden minskade andelen lärarledd tid vid samtliga program och i nedanstående tabell redovisas minskningen i medeltimal vid samtliga fem program:

Studien har således påvisat en sänkning från 13 till 7 timmar i veckan, vilket motsvarar en sänkning med 46%.

Om författaren

Peter Bauer (f.1992) är filosofie doktor i historia och historiedidaktik samt utbildad arkivarie. Under forskarutbildningen arbetade Bauer som lärare på ämneslärarprogrammet i historia, fristående kurser i historia samt vid studie- och yrkesvägledarprogrammet. Bauers forskningsintressen spänner över fälten arkivvetenskap, migrations- och utbildningshistoria samt sociala rörelser från 1900-talets början till idag.

Innehåll

1.1 Inledning och direktiv.....	5
2.1 Begrepp	5
2.2 Materialets kontext	6
3.1 Metodologiska överväganden	11
4.1 Resultat – förskolläraryrket.....	13
4.2 Resultat – ämnesläraryrket grundskolans senare år	14
4.3 Resultat – gymnasialäraryrket.....	16
5.1 Slutsatser	19

1.1 Inledning och direktiv

Under de senaste åren har frågan om lärarledd tid vid landets högskolor varit uppe för diskussion vid flera tillfällen, och rapporter har visat att Sveriges genomsnittliga 11 timmars lärarledd tid i veckan ligger långt under det europeiska genomsnittet på 16 timmar.¹ Även från politiskt håll har bristen på lärarledd tid uppmärksammats. Bland annat framhålls det att timtalet är för lågt för att lärarna ska ha möjlighet att lära känna sina studenter och kartlägga deras kunskaper. Likaså anses riksorganisationen för Sveriges lärarstudenter att deras viktigaste krav i dagsläget är en utökning av mängden lärarledd tid.²

Kunskapsläget kring effekten av mängden lärarledd tid är dock svagt. Däremot finns indikationer på att alltför hög andel lärarledd tid riskerar att minska studenters möjlighet till reflektion, medan en för hög grad av självständiga studier å andra sidan minskar genomströmningen.³ Därmed behöver svenska högskolor förhålla sig till en balansgång mellan för mycket och för lite undervisning. Min erfarenhet är dock att lärarutbildningen i dagsläget har en brist på lärarledd tid. En konsekvens av detta är svårigheten att täcka in samtliga kursmål i kurser, i synnerhet kurser som har en stor mängd fakta-innehåll. Under de senaste åren har jag exempelvis undervisat i medeltidshistoria vid lärarprogrammet där 1000 år av samhällsutveckling på samtliga bebodda kontinenter avhandlas på 30 klocktimmar.

Samtidigt framhåller kollegor som under lång tid varit verksamma att det ringa timantalet är något som uppstått under de senaste decennierna. Denna bild delas även av Stephen Hwang som utrett frågan om lärarledd tid på nationell nivå och som menar att högskolans effektiviseringskrav slår mot mängden lärarledd tid.⁴ Sammantaget existerar en bild av att mängden lärarledd tid vid landets högskolor har minskat, men färre undersökningar har behandlat detta ur ett längre perspektiv. Mot bakgrund av detta har föreliggande rapport utarbetats, vars syfte varit att undersöka mängden lärarledd tid vid lärarprogrammen på Malmö Universitet. Den övergripande målsättningen är därmed att undersöka mängden lärarledd tid vid lärarprogrammet under perioden 1995–2023, vilket gjorts utifrån en studie av lärarstudenters scheman.

2.1 Begrepp

I rapporten används begreppet *lärarledd tid*, vilket är den tid som studenterna de facto tillbringade med en lärare i form av föreläsningar eller seminarier. Den lärarledda tiden kan ses som en del av den *schemalagda tiden* som dock innefattar all schemalagd tid, som förutom den lärarledda tiden kan innefatta schemalagda grupper-arbeten och SI-undervisning. Begreppet *termin* utgörs av sammanhängande perioder om 30 högskolepoäng i det nya systemet (20 innan

¹ Hwang, Stephen. *Resurser för undervisning vid svenska universitet och högskolor*. Halmstad: Halmstad University Press, 2023, s.18.

² Svanstorp, Gunilla & Kronståhl, Tomas. *Nationella riktlinjer för lärarledd undervisningstid vid högre utbildning*. Motion 2022/23:48, utbildningsutskottet, Sveriges riksdag; Olsson, Emma. "Lärarstudenternas svar: det här är viktigast för oss". *Vi lärare*, 2023-05-22, tillgänglig via <https://www.vilarare.se/nyheter/lararutbildning/lararstudenternas-svar-det-har-ar-viktigast-for-oss/>

³ Universitetskanslerämbetet. *Lärarledd tid i den svenska högskolan – en studie av scheman*. Rapport 2018:15, s.5.

⁴ Eliasson, Per-Olof. "Ny rapport – Svenska studenter har minst lärarledd tid i Europa", *Universitetslärares*, 2023-10-05 tillgänglig via <https://universitetslararen.se/2023/10/05/ny-rapport-svenska-studenter-har-minst-lararledd-tid-i-europa/>

högskolereformen år 2007). Ett sista begrepp är *programtillfälle* som utgörs av studiens mätpunkter.

2.2 Materialets kontext

Att använda sig av scheman för att beräkna mängden lärarledd tid har tidigare gjorts av universitetskanslersämbetet. I deras rapport framhålls att scheman har fördelen att det inte blir beroende av exempelvis svar på enkätundersökningar och att materialet möjliggör att studera förändringar över tid.⁵ Till detta kommer en annan fördel i fallet med Malmö högskola/universitet och det är att de scheman som är bevarats med stor säkerhet har kommunicerats till studenterna. Därigenom blir det möjligt att studera den information som faktiskt nådde studenterna, även om scheman har en viss felmarginal som diskuteras i nästa avsnitt.

Studiet av scheman har i denna rapport dock påverkats av källmaterialets beskaffenhet. Inledningsvis kan det konstateras att den generella arkivteorin gör gällande att arkiven så nära som möjligt skall spegla arkivbildarens verksamhet.⁶ Denna princip tycks även ha varit vägledande vid upprättandet av lärarutbildningens arkiv som är uppdelat i flera arkivbildare utefter lärarprogrammets olika programformer.⁷ Historiskt sett har nämligen lärarprogrammet gjorts om vid flera tillfällen som påverkat arkivens struktur.⁸ Vidare har även dåvarande lärarhögskolan i Malmö genomgått flera förändringar genom att den uppgick i Malmö Högskola år 1999 som sedermera blev Malmö universitet år 2018.⁹

Dessa organisatoriska förändringar speglas i arkiven, där gymnasie- och grundskolelärare inledningsvis utbildades vid egna institutioner för att därefter grupperas utefter ämnestillhörighet. Följden av detta har i arkivhänseende blivit att schemana har bevarats på olika sätt, från att tillhöra institutionen från grundlärarutbildning till att tillhöra enskilda institutioner såsom Kultur-språk-media. Mest påtaglig har denna förändring varit för gymnasielärarprogrammen där studenterna ursprungligen läste sina huvudämnen i Lund och sedan kompletterade med en pedagogisk utbildning i Malmö.¹⁰ Av detta skäl har det inte varit möjligt att utifrån arkivbestånden kartlägga gymnasielärarprogrammet ifråga om ämnesstudier och likaså har inte kompletta scheman bevarats. Istället har ett schema från det ett-åriga utbildningen återfunnits i programmets kursdossierer.

Vid Malmö universitet har lärarutbildningen varit ytterst bred där alltifrån förskolelärare till idrottslärare och yrkeslärare på gymnasienivå utbildas. Det har därför inte varit möjligt att göra en översyn av samtliga program och istället har fem utbildningsprofiler valts ut:

- Förskollärarprogrammet har valts då detta utgör skolväsendets tidigaste form.

⁵ Universitetskanslersämbetet 2018, s. 5.

⁶ Ridener, John. *From polders to post-modernism: A concise history of archival theory*. Minn: Litwin Books, 2009, s. 21.

⁷ Se här arkivförteckningar för respektive år vid Malmö universitetsarkiv.

⁸ För en historisk översikt över utredningar av lärarutbildningen se Statens Offentliga Utredningar. *En hållbarlärläro-utbildning – Betänkandet av Utredningen om en ny lärarutbildning*. SOU 2008:109, s.75–100.

⁹ Malmö Universitet. *Då och nu*. Tillgänglig via <https://mau.se/om-oss/tidslinje/>

¹⁰ Lunds universitet/Lärarhögskolan i Malmö. *Kursplan för PRAKTISK PEDAGOGISK UTBILDNING inom ämnesläro-utbildningen omfattande 40 poäng, fastställd av linjenämnden för ämnesläro-utbildningen för gymnasielärare den 19 oktober 1989*. Återfunnen i Gymnasieläro-utbildningens arkiv. *Protokoll*. Serie A1A:1.

- Ifråga om grundskola har utbildningen historiskt sett varit uppdelad mellan grundskolans tidiga (årskurs 1–7) och senare (årskurs 4–9) del.¹¹ Med beaktande av detta har ett program med humanistisk inriktning (svenska som första-ämne) och ett med naturorienterande ämnen (matematik) för grundskolans senare år valts.
- I fråga om gymnasielärare har studenter med första-ämne svenska respektive matematik valts.

Studien har därmed exkluderat utbildningen till lärare för grundskolans tidigaste år. Denna exkludering beror på värdet av att studera ett naturvetenskapligt respektive ett humanistiskt program, då det ofta förekommer stora skillnader mellan inriktningarna ifråga om mängden lärarledd tid.¹² Denna uppdelning mellan humanistiska och naturvetenskapliga program var starkt rådande under 1990-talet men under senare år går det att exempelvis kombinera förstaämnet svenska med andraämnet biologi.¹³ För att skapa ett så homogent källmaterial som möjligt har därför studentgrupper som under senare år strikt läst naturvetenskaplig eller humanistisk inriktning valts. Därigenom har det varit möjligt att i så hög utsträckning som möjligt följa den tidigare uppdelningen.

Ifråga om underlag för rapporten har ett annat problem varit dels att lärarprogrammet ändrat sin struktur och dels att det saknats meta-data kring scheman. Det första innebär att det inte är givet att en termin under ett programtillfälle motsvarar samma termin vid ett liknande tillfälle. För att kringgå denna problematik har studien därför programstrukturerna snarare än kronologisk ordning fått styra vilka terminer som beräknats. Ett annat problem har varit att det i viss mån saknas scheman, varför urvalet av terminer har blivit begränsade. Detta är särskilt tydligt i fallet mellan åren 2005–2006 när scheman fördes på institutionsnivå. I detta fall samläste exempelvis studenterna till grund- och gymnasielärare vid dåvarande lärarprogrammet *svenska i det mångkulturella samhället* under termin I och II, men däremot endast i låg grad vid senare delar av utbildningen. Schemana har däremot bevarats enligt markeringar som termin III, IV och V utan att en åtskillnad gjorts mellan programmen. Mot bakgrund av detta har därför endast de två första terminerna vid grundskol- och gymnasielärarprogrammet varit möjliga att följa. I tabellerna nedan följer en presentation av de terminer som utgjort beräkningarnas underlag och deras innehåll vid respektive period:

Tabell 1.1: Innehåll för beräknade terminer förskollärarprogrammet 1995–2023				
Termin	Innehåll läsåret 1995/1995	Innehåll läsåret 2005/2006	Innehåll läsåret 2015/2016	Innehåll 2023
II (I för 2015/2016)	Barn- och ungdomars allsidiga utveckling Att möta barn i förskola Praktik 7 veckor	Barn och unga ur ett utvecklingsperspektiv Lek, kultur och lärande Mindre mängd praktik	Pedagogik Omsorgsvetenskap Etik Estetiska uttrycksformer Praktik 4 veckor	Utbildningshistoria Estetiska uttrycksformer och didaktik Praktik 4 veckor
III	Pedagogisk grundsyn Innehåll och arbetssätt i förskola	Barn och ungas lärande i omvärlds- och livsfrågor/språk och matematik	Literacy Matematik	Literacy och didaktik Matematik och didaktik

¹¹ Lunds universitet/läraryhögskolan i Malmö. *Planeringsunderlag grundskollärarutbildningen läsåret 1995/96*. Malmö, 1996, s.7

¹² Berling, Mikael. ”Så stora är skillnaderna i lärarledd undervisning”. *Skolvärlden* 2016-08-17 tillgänglig via <https://skolvarlden.se/artiklar/sa-stora-ar-skillnaderna-i-lararledd-undervisning>.

¹³ Lunds universitet/läraryhögskolan i Malmö. *Planeringsunderlag grundskollärarutbildningen läsåret 1995/96*. Malmö, 1996, s.2-3; Malmö Universitet. *Ämneslärarutbildning: årskurs 7–9: svenska*. Tillgänglig via <https://mau.se/sok-utbildning/program/lalam-sv79/>

	Praktik 8 veckor	Mindre mängd praktik		
IV	Hälsa och miljö Det vetgiriga barnet i barnomsorg Barn som behöver särskilt stöd Praktik 6 veckor	Barns lärande i språk och natur Lärarprofession Mindre mängd praktik	Utveckling, lärande och specialpedagogik Naturvetenskap och teknik Praktik 4 veckor	Ingår ej i beräkning
V 1995 VII 2006/2007 V 2023	Föräldrasamverkan Hälsa och miljö Internationalisering – arbete i en mångkulturell barngrupp Tillval (5 poäng)	Den forskande läraren Examensarbete (10 poäng)	Ingår ej i beräkning	Perspektiv på barndom Läroplansteori Praktik 8 veckor

Planeringsunderlaget för läsåret 1995/96 gör gällande att förskolläraryrket utbildningen var tre-årig och därigenom utgör de beräknade terminerna för första mätpunkten 66 procent av utbildningen.¹⁴ Idag har förskolläraryrket utbildningen totalt sju terminer och de beräknade terminerna utgör således 43% av utbildningen som dock har en något högre grad av praktik än tidigare.¹⁵

Termin	Lsåret 1995/1996	Lsåret 2005/2006	Lsåret 2015/2016	2023
I	Ämnesstudier svenska Praktisk pedagogisk utbildning	Att bli lärare Utveckling och lärande Mindre mängd praktik	Ämnesstudier svenska Mindre mängd praktik	Ämnesstudier svenska
II	Ej med i beräkning	Språk, socialisation och lärande Barn och ungas textvärldar	Sociala relationer: konflikthantering och pedagogiskt ledarskap Ämnesstudier svenska Praktik 4 veckor	Att analysera, bedöma och stödja språkutveckling Pedagogiskt ledarskap Praktik 4 veckor
III	Ingår ej i beräkning	Ingår ej i beräkning	Ej med i beräkning	Ingår ej i beräkning
IV	Ämnesstudier: engelska	Ingår ej i beräkning	Utveckling, lärande och specialpedagogik Engelska och lärande Praktik 4 veckor	Ingår ej i beräkning
VII (1995) Termin VII/VIII	Ämnesstudier: Moderna språk	Ingår ej i beräkning	Ingår ej i beräkning	Språk och litteratur genom historien 8 veckor praktik

¹⁴ Institutionen för fritidspedagog- och förskolläraryrket utbildning. *Planeringsunderlag 1995/96*. 1995. Återfunnen i Malmö universitetsarkiv, orkanen. Institutionen för fritidspedagog- och förskolläraryrket utbildning 1 juli 1988 – 30 juni 1998. *Protokoll med bilagor*. A1

¹⁵ Malmö Universitet. Förskolläraryrket utbildning. Tillgänglig via <https://mau.se/sok-utbildning/program/lglfo-fofo/#00Z9VM-0HMVCCIHUU463>

				Vetenskap och beprövad erfarenhet Berättande utan gräns Examensarbetet i fördjupningsämnet
--	--	--	--	--

Tabell 1.2 illustrerar de terminer som ligger till grund för utbildningen till ämneslärare i svenska för grundskolans senare del. Som framgår av tabellen varierade utbildningens struktur kraftigt och fokus har därför legat på att komma så nära liknande terminer som möjligt. I detta avseende har även tre terminer (utom åren 2005/2006) varit de som varit möjliga att beräkna utifrån underlaget vilket motsvarar trettiofyra procent av utbildningen.¹⁶

Termin	Innehåll 1996/1995	Innehåll 2006/2007	Innehåll 2016/2017	Innehåll 2023
Ett	Praktisk pedagogisk utbildning Ämnesstudier Matematik och NO	Utveckling och lärande Att bli lärare Mindre mängd praktik	Ämnesstudier Matematik Mindre mängd praktik	Ämnesstudier matematik
Två	Ämnesstudier Matematik och NO	Ämnesstudier matematik Mindre mängd praktik	Sociala relationer: konflikthantering och pedagogiskt ledarskap Matematik Praktik 4 veckor	Ämnesstudier matematik Pedagogiskt ledarskap: sociala relationer och konflikthantering Praktik 4 veckor
Tre	Ämnesstudier Matematik och NO Praktisk pedagogisk utbildning	Ingår ej i beräkning	Ingår ej i beräkning	Ämnesstudier biologi

Även fallet med ämneslärarutbildningen i matematik har en liknande problematik. De studerade terminerna utgör därmed endast 33% av utbildningen.

Termin	1997	2005–2006	2015–2016	2023
1	Pedagogik	Att bli lärare Utveckling och lärande Mindre mängd praktik	Ämnesstudier svenska Mindre mängd praktik	Ämnesstudier svenska
2	Ingår ej i beräkningen	Språk, socialisation och lärande Barn och ungas textvärldar Mindre mängd praktik	Sociala relationer: konflikthantering och pedagogiskt ledarskap Ämnesstudier svenska Praktik 4 veckor	Att analysera, bedöma och stödja språkutveckling Pedagogiskt ledarskap, sociala relationer och konflikthantering Praktik 6 veckor

¹⁶ Såväl år 1995/96 som idag utgörs grundskollära­r­ut­bil­d­ning­en totalt nio terminer utifrån Lunds universitet/lärarhögskolan i Malmö. *Planeringsunderlag grundskollära­r­ut­bil­d­ning­en läsåret 1995/96*. s. 20 och programstrukturen på MAU:s hemsida.

3	Förekom ej	Ingår ej i beräkning	Ämnesstudier engelska	Engelska och lärande: språkutveckling och språkundervisning Engelska och lärande: Engelskans ljud, ord och ekokritik
---	------------	----------------------	-----------------------	--

Tabell 1.4: Innehåll beräknade terminer 1997–2023, gymnasielärare med första ämne matematik

Termin	Innehåll 1997	Innehåll 2005/2006	Innehåll 2015/2016	Innehåll 2023
I	Pedagogik	Utveckling och lärande Att bli lärare Mindre mängd praktik	Ämnesstudier Matematik Mindre mängd praktik	Ämnesstudier matematik
II	Ingår ej i beräkning	Ämnesstudier matematik Mindre mängd praktik	Sociala relationer: konflikthantering och pedagogiskt ledarskap Matematik Praktik 4 veckor	Ämnesstudier matematik Pedagogiskt ledarskap: sociala relationer och konflikthantering Praktik 4 veckor
III	Förekom ej	Ingår ej i beräkning	Ämnesstudier engelska	Ämnesstudier: naturkunskap och lärande

Gymnasieläraryrket var som tidigare konstateras i det närmsta en påbyggnadsutbildning efter ämnesstudier i lund. Det material som varit möjligt att beräkna i detta hänseende är därför det enda schema som överlevt från höstterminen 1997 samt senare år. För de två sista programtillfällena är tre terminer beräknade vilket motsvarar 33% procent av utbildningen.

3.1 Metodologiska överväganden

Inledningsvis kan det konstateras att schemana till sin struktur varierar men en gemensam nämnare är att studenterna varit gruppindelade utifrån bokstavsbezeichnungar, där jag utgått från studentgrupp A. I fallet med förskoleläraryrket var det även varit möjligt att läsa programmet utifrån olika profiler där jag för 1990-talet valt att följa musik-profil och under 2000-talet följt allmän profil. Därigenom har vissa pass, såsom slöjd under 1990-talet, avgränsats bort.

Schemana gått genom veckovis och beräknats utifrån en modell där en klock-timme motsvarar 45 minuter, eftersom föreläsning- eller seminariepass oftast har en paus i mitten och börjar en kvart senare. Antalet 45-minuters pass har sedan beräknats och därefter multiplicerats med 45 för att därefter divideras i sextio för att få ut timtalet. Timtalet har sedan förts in i Excel utan avrundning för att ge en så exakt bild som möjligt. Efter att en hel termin gått igenom har excels-standardformel för att beräkna medelvärde använts vilket sedan avrundats uppåt. Därigenom redovisas antalet timmar i genomsnitt per termin, snarare än vecka för vecka. I ett sista skede har timtalet för veckor under en termin och år beräknats enligt samma modell. Detta för att undvika att terminer där studenterna haft en hög andel verksamhetsförlagd utbildning och således inte varit på plats skulle få alltför stort genomslag i statistiken. Därav är statistiken för respektive år det medel-tal i undervisningen som en genomsnittlig lärarstudent hade under hela sin utbildning vilket är viktigt att ta i beaktande då timtalen mellan olika terminer skiljde sig åt.

Kring avgränsningar kan fyra stycken göras gällande. För det första har veckor med extremt låga timtal (timtal < 3) avgränsats bort, då dessa exempelvis varit julleddigheter eller tentamensveckor med mycket självstudier. Vidare har även pass där det saknas lärarsignatur i schemat eller pass som uttryckligen innehåller självstudier tagits bort. Därutöver har exempelvis exkursioner som varat över en längre tid beräknats som $8 * 45$ och därmed setts som heldagar, även om mer undervisning kan ha förekommit. Vidare har tillfällen som varit markerade som "handledning" i schemat beräknats som att läraren har träffat en grupp under 45 minuter, snarare än en heldagsträff. Under 2010-talet infördes även en ny form av undervisning i läraryrket betecknad som SI (student instructor) vilket bygger på att tidigare års studenter ger nya studenter vägledning. Eftersom denna undervisning inte motsvarar universitetsundervisning i traditionell form har även denna avgränsats, även om det rör sig om tillkommande 9 timmar per termin. Den sista avgränsningen utgörs av att de kurser som utgör underlaget skall ha bedrivits på 100 procent, eftersom resultaten annars hade blivit missvisande.

Avslutningsvis kan en paus till generell arkiv-teori göras, som gör gällande att det som bevarats för eftervärlden inte nödvändigtvis motsvarar vad som faktiskt hänt.¹⁷ Genom att utgå från schemana har den mängd lärarledd tid som kommunicerats till studenterna vid kursstarter varit möjlig att lokalisera. Det finns dock en fel-marginal i form av att undervisningstillfällen fallit bort på grund av sjukdom eller att det exempelvis gjorts studiebesök som inte dokumenterats i schemana. Dessa felmarginaler, och förändringen i timtal som de medför, är dock så pass små att de troligtvis inte påverkat rapportens utfall alltför kraftigt.

¹⁷ Se här exempelvis Claran, B. Trace. "What is recorded is never simply 'what happened': Record keeping in modern organizational culture". *Archival Science*, No.2, 2002, s.137–159.

I nästkommande avsnitt presenteras undersökningens resultat i diagram-form. Eftersom studien utgjort nedslag snarare än följt programmens utveckling år för år utgörs dessa av punkt eller kolumn-diagram eftersom det annars gett läsaren en felaktig bild av linjär utveckling. I avsnittet förekommer två former av diagram som redogör mängden lärarledd tid på termins- och läsårsnivå. Syftet med denna gestaltning är att läsaren skall få en fördjupad insikt om hur fördelningen av timmar dels sett ut över olika terminer, men även hur denna fördelning förändrats över tid. Den mängd lärarledd tid som presenteras i dessa diagram är beräknade utifrån *veckobasis* och utgörs således av det genomsnittliga antalet timmar i veckan respektive studentgrupp hade under en termin eller programtillfälle.

4.1 Resultat – förskolläraryrket

En schematisk översikt över de först utvalda terminerna på förskolläraryrket presenteras i diagram 1.1:

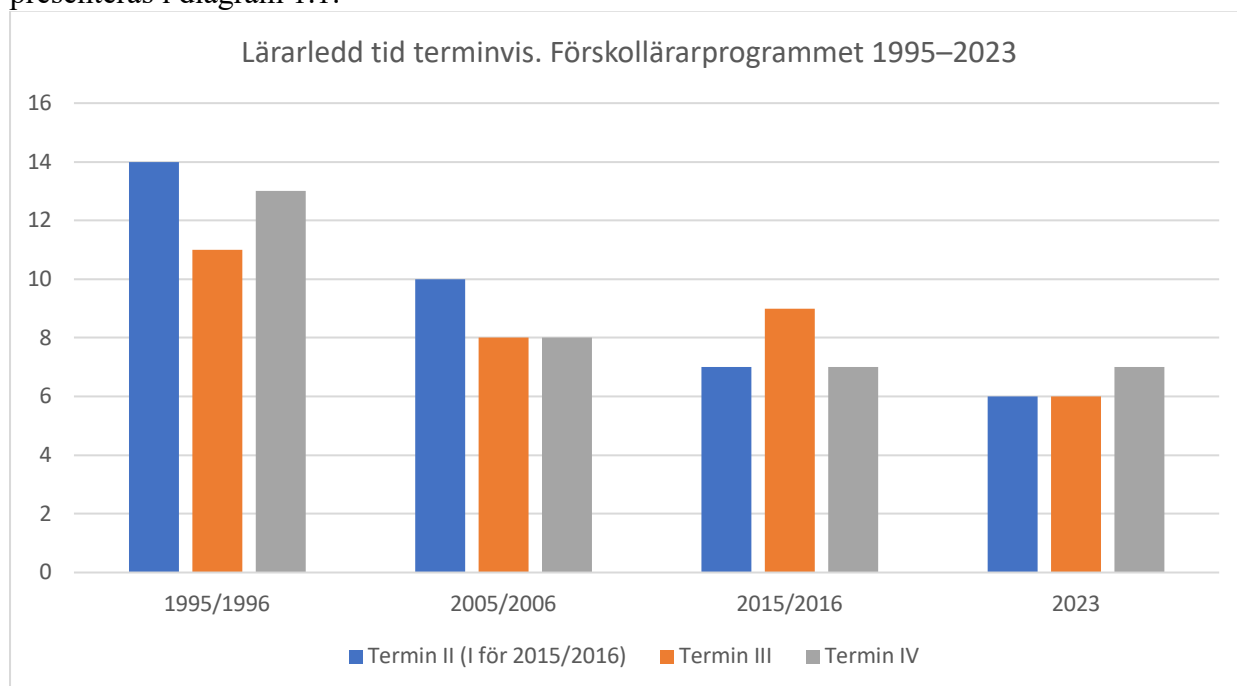

Diagram 1.1: lärarledd tid per termin förskolläraryrket 1995/1996–2023

Detta diagram visar att undervisningstiden mellan åren 1995/96–2022/23 vid respektive nedslag sjönk med 57% på termin I/II, 45% termin III och 46% på termin IV. Materialet möjliggör även att lägga till termin V 1995/96, termin VII 2005/2006 och termin V 2022/23. Efter detta kan ett medelvärde på totalt fyra av nio terminer beräknas vilket presenteras i tabell 1.2:

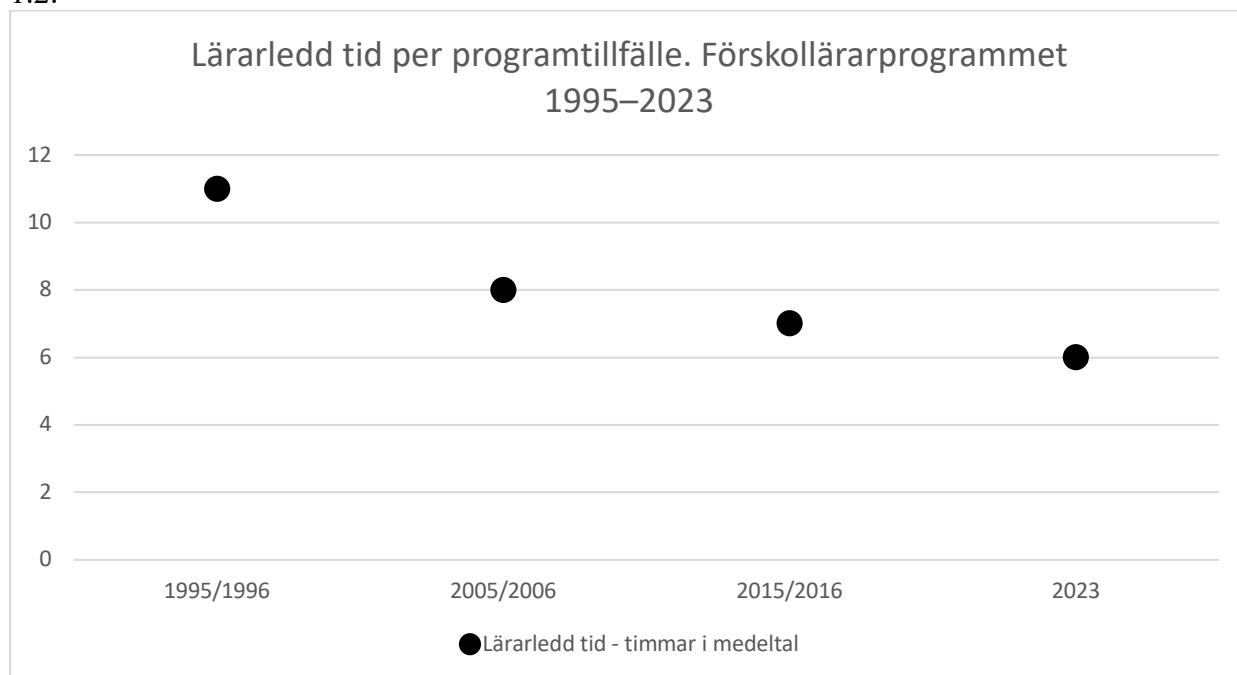

Diagram 1.2: lärarledd per programtillfälle förskolläraryrket 1995–2023

Diagram 1.2 visar att mängden lärarledd tid vid förskolelärarprogrammet år 1995/96 var 11 timmar i veckan medan det år 2022/2023 var 6 timmar, en minskning motsvarande 45%.

4.2 Resultat – ämneslärarprogrammet grundskolans senare år

Inledningsvis kan en terminsuppdelad statistik för ämneslärarprogrammet med inriktning på grundskolans senare del med första-ämne svenska presenteras:

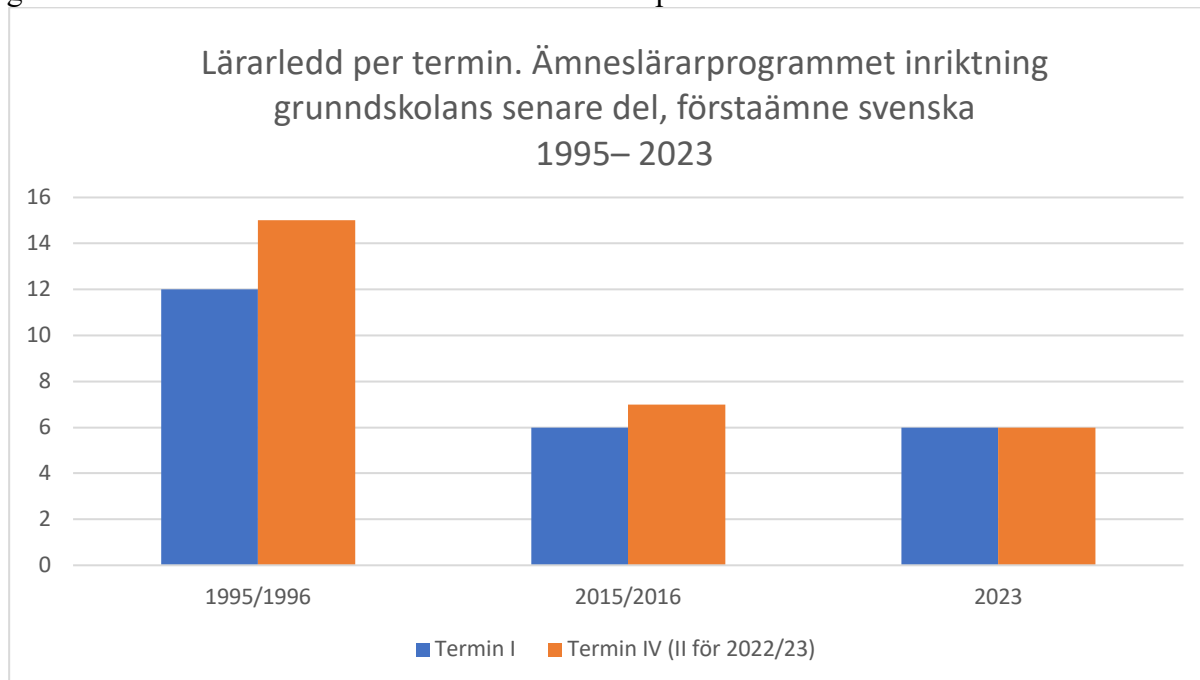

Diagram 1.3: Lärarledd per termin för ämneslärarprogrammet i svenska 1995-2023

Trots att diagrammet innehåller tre olika terminer kan en indikation ges av att undervisningstiden minskade med 50% termin I respektive 60% termin II. Timalet i diagram 1.3 har sedan kompletterats med termin VIII (1995), termin I och II (2005/2006), termin VIII (2015/2016) och termin VII/VIII för 2022/2023 som använts för att beräkna den genomsnittliga tid som presenteras i diagram 1.4:

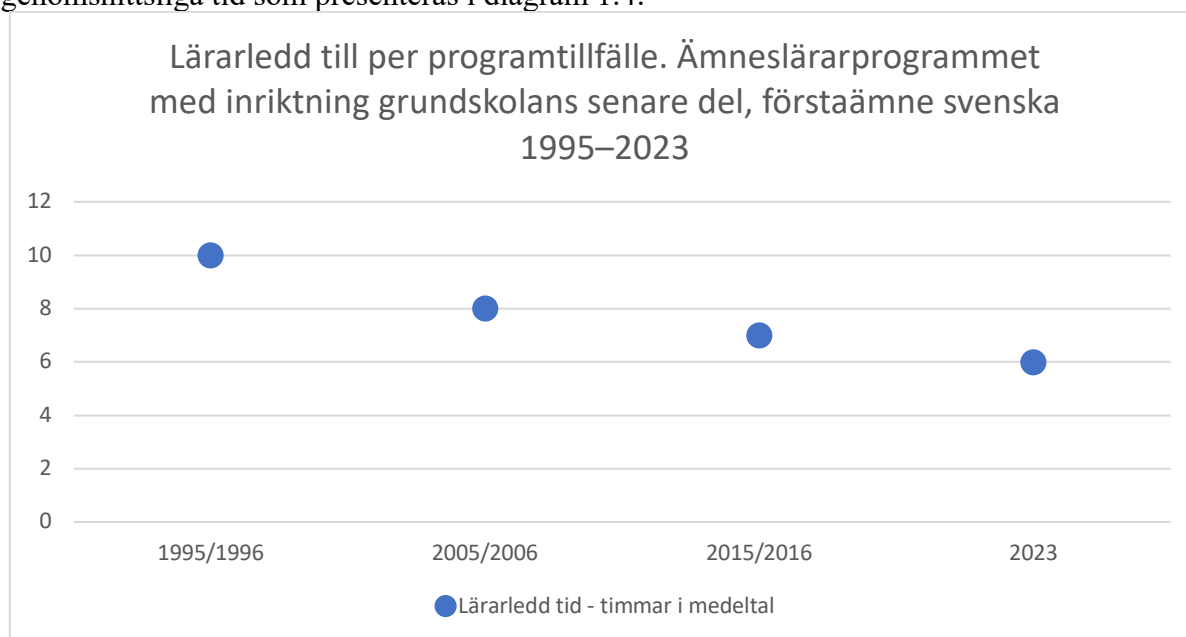

Diagram 1.4: Lärarledd tid per programtillfälle för ämneslärarprogrammet i svenska 1995–2023

I medeltal minskade den lärarledda tiden från tio till sju timmar mellan åren 1995 och 2023. Detta innebär procentuellt sett en minskning med trettio procent.

För ämneslärarprogrammet med inriktning på grundskolans senare år och förstaämne matematik kan följande terminer redovisas för att visa en tendens:

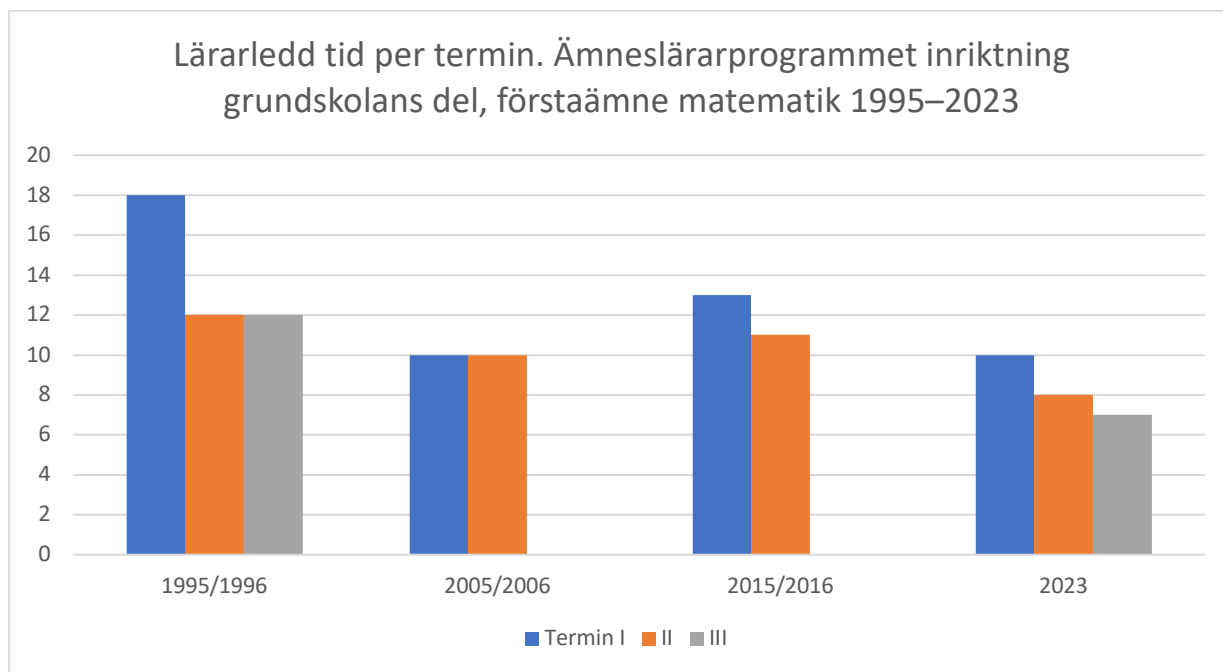

Diagram 1.6: Lärarledd tid per termin. Ämneslärarprogrammet med förstaämne matematik 1995–2023

Denna statistik visar en minskning med åtta, fyra och fem timmar på termin I, II och III mellan åren 1995–2023. Procentuellt innebar detta en minskning med 44, 33 och 42 procent. Dessa siffror kan kompletteras med uppgifter från termin 8 (1995/96) och 7 (2023) vilket ger följande utfall:

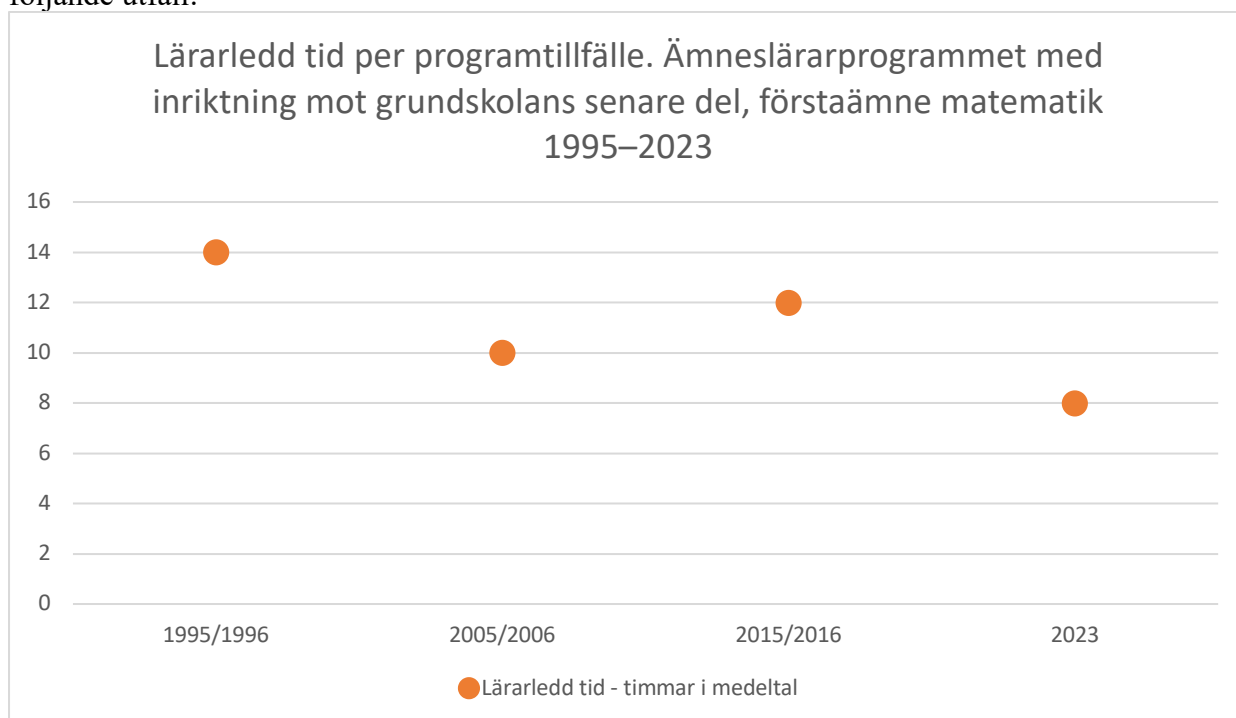

Diagram 1.7: Lärarledd tid per programtillfälle, ämneslärarprogrammet med första ämne matematik 1995–2023

Siffrorna ovan visar ett fall från fjorton till åtta timmars lärarledd tid i veckan. Procentuellt sett motsvarar detta en minskning med 43 procent.

4.3 Resultat – gymnasieläraryrket

Gymnasieläraryrket var inledningsvis endast en pedagogisk utbildning, varför det endast finns en termin att tillgå för år 1997. Denna termin hade 16 timmars undervisning i veckan och som helhet illustreras utvecklingen över tid i diagram 1.8.

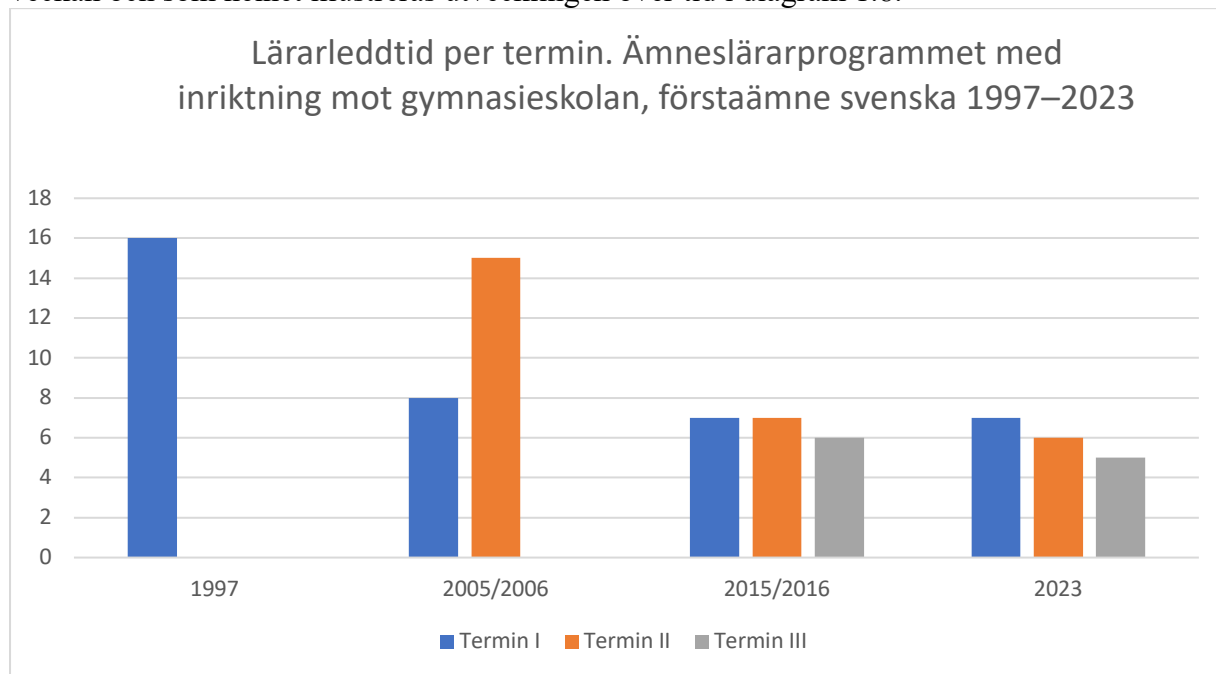

Diagram 1.8: Lärarledd per termin, gymnasieläraryrket med förstaämne svenska

Tabellen visar att det skett en minskning med 56% på utbildningens första termin mellan åren 1997–2023. Likaså inföll en sänkning på termin II med drygt 56% mellan åren 1997-2023.

Denna statistik kan användas för att beräkna ett medeltal över mängden lärarledd tid en gymnasielärare i svenska under hela gymnasieläraryrket med förstaämne svenska.

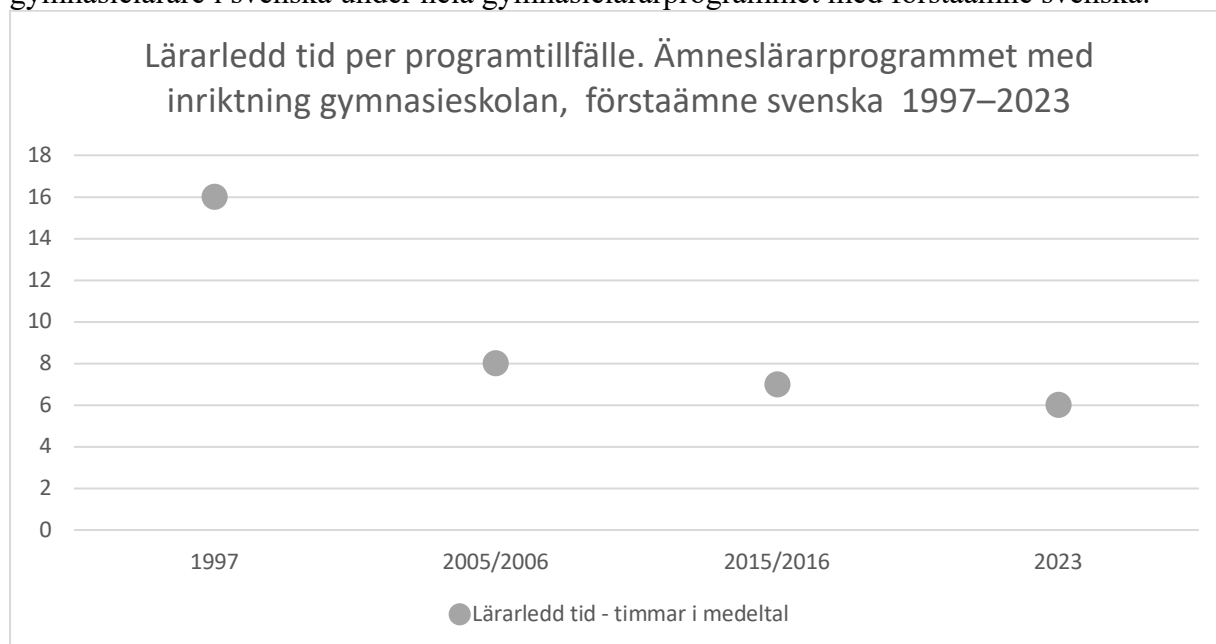

Diagram 1.9: Lärarledd tid per programtillfälle gymnasieläraryrket förstaämne svenska

Statistiken visar att mängden lärarledd tid vid gymnasieläraryrket med förstaämne svenska minskade från sexton till sex timmar, en minskning motsvarande 63%.

Det sista programmet att beräknas är gymnasieläraryrket med förstaämne matematik. Terminsvis redovisas siffrorna enligt följande:

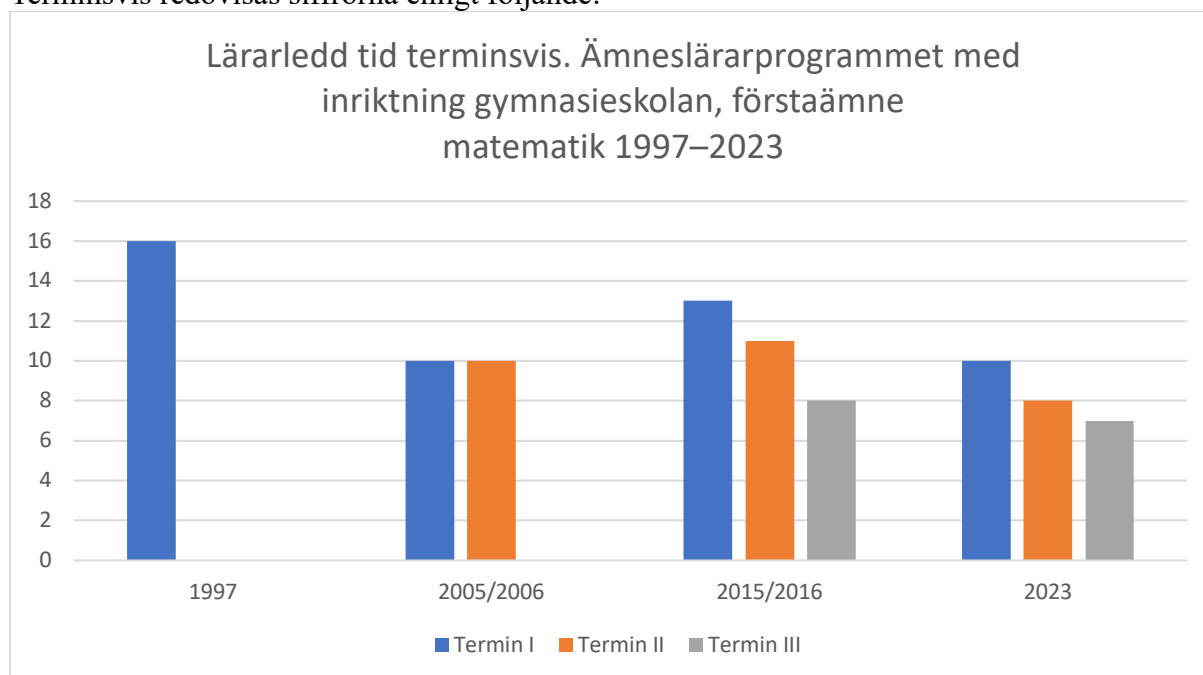

Diagram 1.10: Lärarledd tid terminsvis. Gymnasieläraryrket med förstaämne matematik

För programmet föll undervisningen med 37,5% på termin I mellan åren 1997 och 2022/2023. En intressant aspekt är även siffrorna för termin I är oförändrade mellan år 2005–2023 men att övriga terminer föll med tjugo respektive tretton procent.

Medeltalet för de tre terminerna presenteras på programmet presenteras i nedstående diagram:

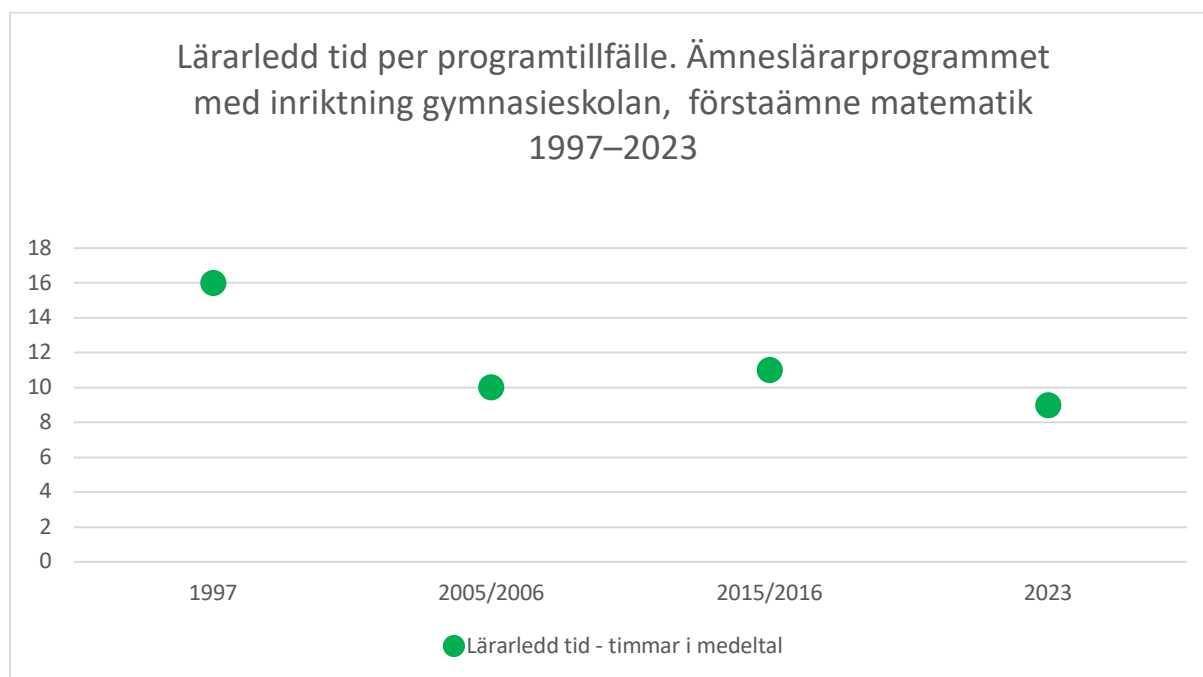

Diagram 1.11: Lärarledd tid per programtillfälle, gymnasielärare med förstaämne matematik

Detta diagram visar en minskning från 16 till 8 timmar mellan åren 1997–2023, vilket innebär en minskning på 50% samt en minskning på 10% mellan åren 2005 och 2023.

5.1 Slutsatser

Arbetets direktiv var att ta fram övergripande statistik kring förändringen i timtalet lärarledd tid från 1990-talet till idag. I diagram 1.6 återfinns denna statistik:

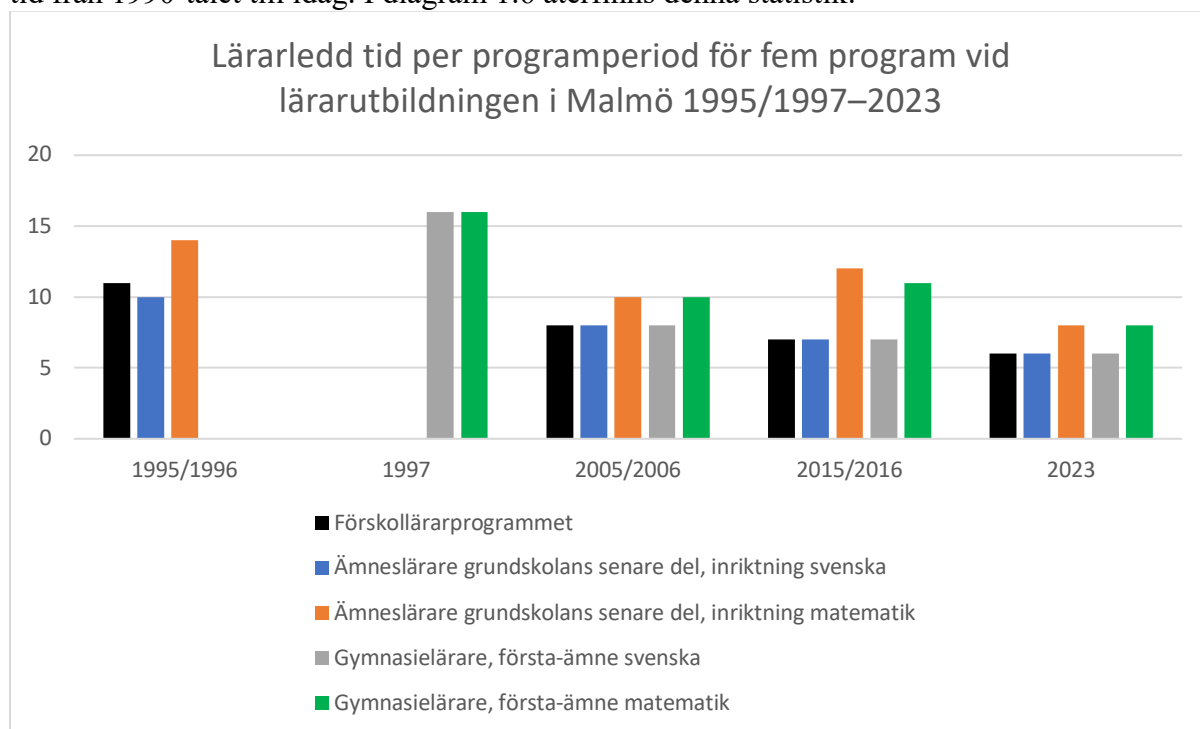

Diagram 1.12 Utveckling över tid för fem program vid lärarutbildningen i Malmö

Tabellen visar en kraftig nedgång på samtliga lärarprogram sedan mitten av 1990-talet. Vidare faller statistiken ut med ungefär samma procent på samtliga linjer utom gymnasielärarutbildningen som dock enbart bestod av kompletterande pedagogisk utbildning vid starten av tidsperioden. En särskilt intressant aspekt är i detta avseende att den kraftigaste minskningen procentuellt sett skedde efter lanseringen av den nya lärarutbildningen 1999/2000. Avslutningsvis kan även förändringen i absoluta medeltal redogöras för:

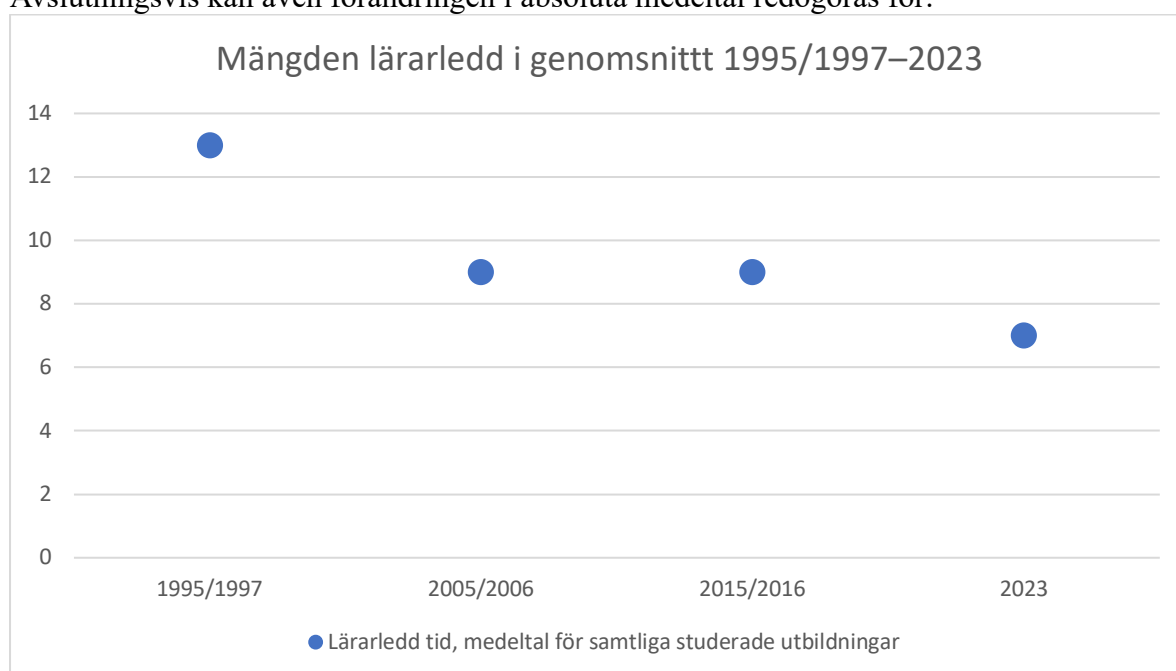

Diagram 1.13. Förändring i medeltal per år 1995/1997–2023

I medeltal har den lärarledda tiden minskat från tretton timmar år 1995/1997 i veckan till dagens sju, vilket motsvarar en minskning på 46%. Trots att denna studie enbart haft möjlighet att diskutera utifrån ett urval av terminer blir likväl trenden genomgående tydlig: det har skett en drastisk minskning av mängden lärarledd tid vid samtliga utbildningsprofiler. Då det inte existerar ett särskilt brett forskningsunderlag kring relationen mellan lärarledd och genomströmning går det inte att i dagsläget diskutera vilka effekter denna förändring fått för utbildningens kvalité. Däremot har den historiska trenden inneburit att lärarnas möjlighet till interaktion med studenter och därmed även anpassning av undervisningen till deras specifika behov minskat. Denna utveckling har även pågått samtidigt som att allt större vikt läggs vid breddad rekrytering, vilket även innebär att universitetslärarnas uppdrag blir alltmer komplext då olika studentgrupper har olika behov av vägledning.

Litteratur

Berling, Mikael. ”Så stora är skillnaderna i lärarledd undervisning”. *Skolvärlden* 2016-08-17 tillgänglig via <https://skolvärlden.se/artiklar/sa-stora-ar-skillnaderna-i-lararledd-undervisning>.

Claran, B. Trace. ”What is recorded is never simply ‘what happened’: Record keeping in modern organizational culture”. *Archival Science*, No.2, 2002

Eliasson, Per-Olof. ”Ny rapport – Svenska studenter har minst lärarledd tid i Europa”, *Universitetsläraren*, 2023-10-05 tillgänglig via <https://universitetslararen.se/2023/10/05/ny-rapport-svenska-studenter-har-minst-lararledd-tid-i-europa/>

Hwang, Stephen. *Resurser för undervisning vid svenska universitet och högskolor*. Halmstad: Halmstad University Press, 2023

Lunds Universitet/Lärarhögskolan i Malmö. *Kursplan för PRAKTISK PEDAGOGISK UTBILDNING inom ämneslärarlinjen omfattande 40 poäng, fastställd av linjenämnden för ämneslärarlinjen för gymnasielärare den 19 oktober 1989*. Återfunnen i Gymnasielärarytbildningens arkiv. *Protokoll*. Serie A1A:1.

Malmö Universitet. *Då och nu*. Tillgänglig via <https://mau.se/om-oss/tidslinje/>

Olsson, Emma. ”Lärarstudenternas svar: det här är viktigast för oss”. *Vi lärare*, 2023-05-22, tillgänglig via <https://www.vilarare.se/nyheter/lararutbildning/lararstudenternas-svar-det-har-ar-viktigast-for-oss/>

Ridener, John. *From polders to post-modernism: A concise history of archival theory*. Minn: Litwin Books, 2009

Statens Offentliga Utredningar. *En hållbarlärarytbildning – Betänkandet av Utredningen om en ny lärarytbildning*. SOU 2008:109, s.75–100.

Svanstorp, Gunilla & Kronståhl, Tomas. *Nationella riktlinjer för lärarledd undervisningstid vid högre utbildning*. Motion 2022/23:48, utbildningsutskottet, Sveriges riksdag

Universitetskanslersämbetet. *Lärarledd tid i den svenska högskolan – en studie av scheman*. Rapport 2018:15

Källmaterial – digitalt tillgängligt

Programstrukturer:

Malmö universitet. Förskollärarytbildning. Tillgänglig via <https://mau.se/sok-utbildning/program/lglfo-fofo/>

Malmö universitet. Ämneslärarytbildningen årskurs 7-9, Svenska. Tillgänglig via <https://mau.se/sok-utbildning/program/lalam-sv79/>

Malmö universitet. Ämneslärarytbildningen: gymnasieskolan. Tillgänglig via <https://mau.se/sok-utbildning/program/lalam-ma79/>

Malmö universitet. Ämneslärarytbildning: Gymnasieskolan, Svenska. Tillgänglig via <https://mau.se/sok-utbildning/program/lalam-gysv/#00Z9VM-0HMOVBD0L08VT5>

Malmö universitet. Ämneslärarytbildningen: gymnasieskolan, matematik. Tillgänglig via <https://mau.se/sok-utbildning/program/lalam-gyma/>

För åren 2015-2023 har schemana lokaliserats digitalt via Malmö universitets schemadatabas kronox. Nedan följer kurskoder till respektive program:

Förskollärarytprogrammet: FO241A, FO242A, FO204A, FO205A, FO701A, FO702A, FO253A, FO254A, FO257A, UV207A, FO259A, UV210A

Ämneslärarytprogrammet grundskolans senare år, förstaämne svenska: SL201C, SL202C, UV205C, SL203, EN507C, UV202C, UV241C, SL209C, SL711C, SL706C, SL207C, SL208C

Ämneslärarytprogrammet grundskolans senare år, förstaämne matematik: ML205C, UV205C, ML203C, KL212C, ML217C, ML226, UV241C, BI201C, BI202C, ML706C, ML704C

Ämneslärarprogrammet med inriktning mot gymnasieskolan, förstaämne matematik: ML205C, EN409C, EN406C, LL204C, EN423C, ML217C, ML226C, UV241C, NL228C, NL229C
Ämneslärarprogrammet med inriktning mot gymnasieskolan, förstaämnensvenska: SL201C, SL202C, AS203C, AS204C, EN415C, EN416, SL207C, SL208C, SL209C, UV241C, EN415C, EN416C

Arkivmaterial

Institutionen för barn, unga och samhälle. *Schema: Titel*. 2006 återfunnen i Malmö universitetsarkiv, orkanen. Fakulteten för lärande och samhälle. *Scheman*. F8:9/11

Institutionen för barn, unga och samhälle. *Termin I*. 2006 återfunnen i Malmö universitetsarkiv, orkanen. Fakulteten för lärande och samhälle. *Scheman*. F8:9/11

Institutionen för barn, unga och samhälle. *Schema: Termin II*. 2006 återfunnen i Malmö universitetsarkiv, orkanen. Fakulteten för lärande och samhälle. *Scheman*. F8:9/11

Institutionen för barn, unga och samhälle. *Schema: Termin III*. 2006 återfunnen i Malmö universitetsarkiv, orkanen. Fakulteten för lärande och samhälle. *Scheman*. F8:9/11

Institutionen för barn, unga och samhälle. *Schema: Termin IV*. 2006 återfunnen i Malmö universitetsarkiv, orkanen. Fakulteten för lärande och samhälle. *Scheman*. F8:9/11

Institutionen för barn, unga och samhälle. *Schema: Termin VII*. 2006 återfunnen i Malmö universitetsarkiv, orkanen. Fakulteten för lärande och samhälle. *Scheman*. F8:9/11

Institutionen för fritidspedagog- och förskolläraryrkesutbildning. *Planeringsunderlag 1995/96*. 1995. Återfunnen i Malmö universitetsarkiv, orkanen. Institutionen för fritidspedagog- och förskolläraryrkesutbildning 1 juli 1988 – 30 juni 1998. *Protokoll med bilagor*. A1

Institutionen för fritidspedagog- och förskolläraryrkesutbildning. *Schema: Det vetgiriga barnet*. 1996 återfunnen i Malmö universitetsarkiv, orkanen. Institutionen för fritidspedagog- och förskolläraryrkesutbildning 1 juli 1988 – 30 juni 1998. *Scheman*. F9:3

Institutionen för fritidspedagog- och förskolläraryrkesutbildning. *Schema: kurs 1:2 Yrkesintroducerande kurs PBL*. 1995 återfunnen i Malmö universitetsarkiv, orkanen. Institutionen för fritidspedagog- och förskolläraryrkesutbildning 1 juli 1988 – 30 juni 1998. *Scheman*. F9:3

Institutionen för fritidspedagog- och förskolläraryrkesutbildning. *Schema: Att möt barnen i förskolan*. 1995 återfunnen i Malmö universitetsarkiv, orkanen. Institutionen för fritidspedagog- och förskolläraryrkesutbildning 1 juli 1988 – 30 juni 1998. *Scheman*. F9:3

Institutionen för fritidspedagog- och förskolläraryrkesutbildning. *Schema: Barn- och ungdoms allsidiga utveckling*. 1995 återfunnen i Malmö universitetsarkiv, orkanen. Institutionen för fritidspedagog- och förskolläraryrkesutbildning 1 juli 1988 – 30 juni 1998. *Scheman*. F9:3

Institutionen för fritidspedagog- och förskolläraryrkesutbildning. *Schema: Pedagogisk grundsyn*. 1995 återfunnen i Malmö universitetsarkiv, orkanen. Institutionen för fritidspedagog- och förskolläraryrkesutbildning 1 juli 1988 – 30 juni 1998. *Scheman*. F9:3

Institutionen för fritidspedagog- och förskolläraryrkesutbildning. *Schema: Innehåll och arbetsätt i förskola*. 1995 återfunnen i Malmö universitetsarkiv, orkanen. Institutionen för fritidspedagog- och förskolläraryrkesutbildning 1 juli 1988 – 30 juni 1998. *Scheman*. F9:3

Institutionen för fritidspedagog- och förskolläraryrkesutbildning. *Schema: Det vetgiriga barnet i barnomsorg och förskola*. 1995 återfunnen i Malmö universitetsarkiv, orkanen. Institutionen för fritidspedagog- och förskolläraryrkesutbildning 1 juli 1988 – 30 juni 1998. *Scheman*. F9:3

Institutionen för fritidspedagog- och förskolläraryr utbildning. *Schema: hälsa och miljö*. 1995 återfunnen i Malmö universitetsarkiv, orkanen. *Institutionen för fritidspedagog- och förskolläraryr utbildning* 1 juli 1988 – 30 juni 1998. *Schewan*. F9:3

Institutionen för fritidspedagog- och förskolläraryr utbildning. *Schema: Barn och unga som behöver särskilt stöd*. 1995 återfunnen i Malmö universitetsarkiv, orkanen. *Institutionen för fritidspedagog- och förskolläraryr utbildning* 1 juli 1988 – 30 juni 1998. *Schewan*. F9:3

Institutionen för fritidspedagog- och förskolläraryr utbildning. *Schema: Den skapande människan*. 1995 återfunnen i Malmö universitetsarkiv, orkanen. *Institutionen för fritidspedagog- och förskolläraryr utbildning* 1 juli 1988 – 30 juni 1998. *Schewan*. F9:3

Institutionen för fritidspedagog- och förskolläraryr utbildning. *Schema: Det lilla barnet*. 1995 återfunnen i Malmö universitetsarkiv, orkanen. *Institutionen för fritidspedagog- och förskolläraryr utbildning* 1 juli 1988 – 30 juni 1998. *Schewan*. F9:3

Institutionen för fritidspedagog- och förskolläraryr utbildning. *Schema: Internationalisering – att arbeta med en mångkulturell barngrupp*. 1995 återfunnen i Malmö universitetsarkiv, orkanen. *Institutionen för fritidspedagog- och förskolläraryr utbildning* 1 juli 1988 – 30 juni 1998. *Schewan*. F9:3

Lärarhögskolan i Malmö/Lunds universitet. *Grundskolläraryr utbildningen schema 1995/1996*. 1995 Återfunnen i Malmö universitetsarkiv, orkanen. *Grundskolläraryr utbildningen 1988–1998*. *Schewan*. F2:4

Lärarhögskolan i Malmö/Lunds universitet. *Grundskolläraryr utbildningen schema 1995/1996*. 1995 Återfunnen i Malmö universitetsarkiv, orkanen. *Grundskolläraryr utbildningen 1988–1998*. *Schewan*. F2:4

Institutionen för Kultur-Språk-Medier. *Schema: KSM termin I*. 2006 återfunnen i Malmö Universitetsarkiv, Orkanen. Fakulteten för lärande och samhälle. *Schewan*. F8:9–11

Institutionen för Kultur-Språk-Medier. *Schema: KSM termin II*. 2006 återfunnen i Malmö Universitetsarkiv, Orkanen. Fakulteten för lärande och samhälle. *Schewan*. F8:9–11

Institutionen för Kultur-Språk-Medier. *Schema: KSM termin III*. 2006 återfunnen i Malmö Universitetsarkiv, Orkanen. Fakulteten för lärande och samhälle. *Schewan*. F8:9–11

Institutionen för Kultur-Språk-Medier. *Schema: KSM termin V*. 2006 återfunnen i Malmö Universitetsarkiv, Orkanen. Fakulteten för lärande och samhälle. *Schewan*. F8:9–11

Institutionen för Kultur-Språk-Medier. *Schema: KSM termin VII*. 2006 återfunnen i Malmö Universitetsarkiv, Orkanen. Fakulteten för lärande och samhälle. *Schewan*. F8:9–11

Lärarhögskolan i Malmö/Lunds Universitet. *Kursguide PPU termin I*. 1997 återfunnen i Malmö universitetsarkiv, orkanen. *Gymnasieläraryr utbildningen 1993–1998. Kursdossierer gymnasieläraryr utbildning med allmän inriktning*. F1A:5

Lärarhögskolan i Malmö/Lunds Universitet. *Grundskoleläraryr utbildningen schema 1995/1996*. 1995 Återfunnen i Malmö universitetsarkiv, orkanen. *Grundskoleläraryr utbildningen 1988–1998*. *Schewan*. F2:4

Institutionen för natur-samhälle-miljö. *Schema: Termin I*. 2006 återfunnen i Malmö universitetsarkiv, orkanen. Fakulteten för lärande och samhälle. *Schewan*. F8:9/12

Institutionen för natur-samhälle-miljö. *Schema: Termin II*. 2006 återfunnen i Malmö universitetsarkiv, orkanen. Fakulteten för lärande och samhälle. *Schewan*. F8:9/12

Institutionen för natur-samhälle-miljö. *Schema: Termin III*. 2006 återfunnen i Malmö universitetsarkiv, orkanen. Fakulteten för lärande och samhälle. *Schewan*. F8:9/12

Institutionen för natur-samhälle-miljö. *Schema: Termin IV*. 2006 återfunnen i Malmö universitetsarkiv, orkanen. Fakulteten för lärande och samhälle. *Schewan*. F8:9/12

Institutionen för natur-samhälle-miljö. *Schema: Termin V*. 2006 återfunnen i Malmö universitetsarkiv, orkanen. Fakulteten för lärande och samhälle. *Scheman*. F8:9/12

Institutionen för natur-samhälle-miljö. *Schema: Termin VII/XI*. 2006 återfunnen i Malmö universitetsarkiv, orkanen. Fakulteten för lärande och samhälle. *Scheman*. F8:9/12

Lunds universitet/Lärrarhögskolan i Malmö. Internt planeringsunderlag för läsåret 1995/96. 1995

Malmö Högskola – fakulteten för lärande och samhälle. Internt planeringsunderlag för läsåret 2005/2006. 2005

Malmö Högskola – Fakulteten för lärande och samhälle. Internt planeringsunderlag för läsåret 2015/2016. 2015